

Ο ΝΟΥΜΑΣ

ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΘΕΩΡΗΣΗ

ΤΕΥΧΟΣ 3 (782) ΜΑΗΣ — ΙΟΥΝΙΟΣ 1924

Η ΣΤΡΑΒΗ

Τοῦ Δ. Π. Ταγκόπουλου

— Πρόσεχε . . . πρόσεχε, κυρά Μαντζουράνα, θὰ πέσεις. Μὴ ἀπὸ κεί... εἶναι τὸ ρέμα ! φώναξε στὴ στραβὴ ἓνα παιδί ὡς δώδεκα χρονῶ, ψηλὸ καὶ ἀδύνατο καὶ μὲ φωνὴ κοριτσοῦ.

— Καλὰ πηγαίνεις, μὴν ἀκοῦς . . . ἀριστερὰ λιγάκι . . . Ὁρατα ! τῆς φώναξαν τ' ἄλλα παιδιὰ μὲ φωνές καὶ μὲ γέλια βραχνὰ ἀπ' τὴ μεγάλη κατάχρηση ποὺ ἔκαναν μὲ τὸ νὰ μιμοῦνται τὴ φωνὴ τοῦ καραγκιόζη καὶ τὰ εὐρλιόσματα τῶν αὐτοκίνητων.

Ἡ κυρά Μαντζουράνα ἄδικα πασπάτευε μὲ τὴ μαγκούρα νὰ βρεῖ τὸ δρόμο καὶ μὴν πέσει στὸ ρέμα. Μὲ τίς φωνές σταμάτησε σ' ἀμυχανία.

— Στάσου, τῆς ξαναφώναξε τὸ πρῶτο παιδί, καὶ τρέχοντας ἔφτασε κοντὰ τῆς.

— Ποῦ θέλεις νὰ πᾶς ;

— Στὴν Ἀνάληψη, παιδί μου.

— Νά, ἀπὸ δῶ, τῆς εἶπε. Τὴν ἔπιασε καὶ μὲ μικρὰ βήματα προχώρησαν ὡς ποὺ τὴν ἔβαλε στὸ δρόμο ποὺ πηγαίνει στὴν Ἀνάληψη.

— Ὅλο ἴσια θὰ πᾶς, καὶ τὴν ἄφισε ὕστερ' ἀπὸ λίγο.

Ἡ κυρά Μαντζουράνα, καθὼς ἔλεγαν, ἀπὸ χρόνια δὲν καλόδλεπε, ἀλλὰ ἐδῶ κ' ἔξη μῆνες στραβώθηκε ὀλότελα. Κι ἄμυχ ἤθελε νὰ πάει πουθενὰ ἢ νὰ βρεῖ τὸ δρόμο, κόλλαγε ἀπὸ κοντὰ ποὺ περνοῦσε, ἢ ποὺ ἔπαιζε στὸ πρῶτο παιδί.

— Κοριτσάκι, κοριτσάκι— ἄς εἶταν κι ἀγωράκι— νὰ χαρεῖς τὰ μάτια σου πέρασέ με ἀπ' τ' ἄλλο πεζοδρόμιο.

Τὴν ἔπιασε ἀπ' τὸ χέρι καὶ τὴν πέρναγε.

— Ποῦ εἶμαστε; ρώταγε ἡ γριά.

— Στοῦ Φώτη τὸ μπακάλικο.

— Πήγαίνέ με, παιδάκι μου, ὡς τὸ ἐμπορικόκι.

— Φτάσαμε, τῆς ἔλεγε τὸ παιδί.

— Πήγαίνέ με τώρα στὸ μπακάλικο τοῦ Στάθρου· δὲν εἶναι μακριά. Ἄντε... μπράβο.

Κ' έτσι είχε εξασφαλισμένο τρόπο κυκλοφορίας.

Μιά μέρα προσπαθούσε να βρει την πόρτα της κάμαρής της. "Απλώνει πρώτα τη μαγκούρα και τη χτύπαγε δεξιά κι αριστερά. Πότε βρισκότανε στο πηγάδι, πότε στο κοτέτσι, πότε ακούμπανε στον τοίχο. Κ' έπειδή η νοικοκυρά της —μιά χήρα ψηλή, παχειά και άγαθή —κλεισμένη μέσα στην κάμαρά της δεν άκουγε, κι ούτε κανείς άλλος είτανε να τη βοηθήσει, άρχισε τ' αναστενάγματα.

— Δέν είναι κανένας χριστιανός!

Σταμάτησε κι άρχισε να μιλάει μοναχή της και μ' ελη τη δύναμή της φώναζε :

— Κυρά Παναγιώταινα, ! . . . Κυρία Παναγιώταινα, ξαναφώναξε με φωνή προσποιημένη τάχα ευγενική. Κυρία Παναγιώταινα, μέσα είσαι ;

Βγήκε η χήρα.

— "Έχω δουλιά, τής είπε χωρίς όρεξη, θέλεις τίποτα ;

— Λιγάκι νερό άπ' τ' ο πηγάδι.

Τη βοήθησε, δηλαδή τής έδωσε τον κουβά στο χέρι κ' η στραβή τον έρρηξε σιγά σιγά άπ' τ' ο σκονί. "Επειτα τον άνέθεσε.

— Κυρά Παναγιώταινα, κάνε τ' ο ψυχικό να μου φέρεις τ' ο τσουκάλι.

Τής τ' ο έφερε. Τής άδειασε τ' ο νερό και τής τ' ο πήγε και τ' ο άκούμπησε άπάνω στο τραπέζι.

— Μή με ξαναφωνάξεις γιατί δέν ξανάρχομαι. "Έχω κ' εγώ τίς δουλιές μου, μουρμούρισε.

"Η στραβή πήρε τη μαγκούρα που την είχε άκούμπήσει στο πηγάδι και στάθηκε άκούνητη, με τ' ο μάτια δλάνοιχτα, στη μέση τής αύλης.

— "Έδώ κ' έξη μήνες έδλεπα, φώναζε, και δέ με βρίζανε έτσι. Κα! τ' ο σπίτι τ' ο "Αντώνη τ' ο είδα που χιτίζετανε και τ' ο αυτο δώ άπέναντι μας τ' ο μεγάλο, τ' ο είδα κι αυτό. Πήγαινα και στην κόρη μου, μόνη μου, και στον μπκάλη μόνη μου, και στο φούρνο μόνη μου. "Όπου ήθελα. "Έκανα και καμμιά ξένη δουλιά γιατί τ' ο μικρά μου νιάτα, καλέ και τώρα τελευταία, έκανα καμαριέρα σε μεγάλες κυρίες (αναστέναξε) και γι' αυτό ξαίρω τρόπους, κι ελοι μ' αγαπούσαν. Μιά κυρία με είχε πάρει στην Πάτρα, πήγαμε για έξοχη τ' ο καλοκαίρι σε μι' α θεία της, που κ' εκείνη η άμοιρη είχε χάσει τ' ο φως της άπ' ο λεύκωμα. Την έλεγαν Σεραφίνα. Πλούσια, μ' α πλούσια ! Λοιπόν κυρά Παναγιώταινα, άκους ; Πλούσια πολύ ! "Ακους, καλέ ;

Ἡ κυρὰ Παναγιώταινα ὄση ὥρα μιλαγε ἡ στραβὴ ἔκανε τὴ δου-
λιά της, μπαινόμεθα ἀπ' τὸ σπίτι στὴν αὐλὴ χωρὶς νὰ προσέχει στίς
φλυαρίες τῆς γριάς.

— Τὸ ἐγγονάκι σου ἦρθε, τῆς εἶπε μὲ ἀνακούφιση ἡ χήρα.

— Τὸ ἐγγονάκι μου ; ξεφώνησε. Ἔλα δῶ ! καὶ κοίταζε ὀλοένα
πρὸς τὴν ἐξώπορτα.

— Νὰ πῆς τῆς μαμᾶς σου πὼς θαρθῶ μεθαύριο ποῦ δὲ θὰ εἶναι ὁ
ἀντρας της, καθὼς μοῦ παράγγειλε. Ἄκουσ ;

— Καλὲ, κοντά σου εἶναι τὸ παιδί καὶ τοῦ μιλάς μιὰ ὥρα ἀλάργα!
φώναξε κ' ἡ χήρα.

— Ποῦ εἶναι, ποῦ εἶναι ; εἶπε κι ἀπλωσε τὴ μαγκούρα καὶ τὸ
ἄλλο χέρι.

— Ἐδῶ εἶμαι, γιαιγιά ! τῆς ἀπάντησε καὶ τὴν ἐτράδηξε ἀπὸ τὸ φου-
στάνι.

Ἡ γριά ἐγράπωσε τὸ μικρὸ ἀπὸ τὸ χέρι γιαιγιά κάπου εἶχε προμε-
λειτήσει νὰ τὴν πᾶει.

Τὴν ἴδια στιγμή, ἐνῶ ἡ στραβὴ ἀπομακρυνότανε μὲ τὸ μικρὸ, φα-
νήκανε ἀπὸ μιὰ γωνιά πολλὰ παιδιὰ νᾶρχουνται. Στὴ μέση εἶχαν
μιὰ γυναίκα, κουρεμένη σύρριζα, ἀδύνατη, ποῦ μονολογοῦσε.

— Ἐχασα τὰ νιάτα μου, τοὺς ἔλεγε.

Τὰ παιδιὰ ἄλλο ποῦ δὲν ἤθελαν ἀπὸ τὸ νὰ ξαναλέει τὰ ἴδια λόγια.
Καθὼς βρῆκε τὴν ἐξώπορτα τῆς Παναγιώταινας ἀνοιχτὴ μπῆκε στὴν
αὐλὴ. Τὰ παιδιὰ ἔμειναν ἔξω κ' ἔκαμαν τάχα πὼς φοβοῦνται νὰ μποῦν.
Τῆς ἔρρηχναν πέτρες καὶ πετρίτσες μικρὲς στὰ πόδια, καὶ τὴν ἀνά-
γκαζαν γιὰ μεγάλη τους χαρὰ νὰ πηδαίει γιὰ ν' ἀποφύγει τὰ χτύπη-
ματα.

— Ἐχασα τὰ νιάτα μου, τοὺς ἔλεγε μ' ἀγιάτρευτο καημό.

Σήκωσε τὰ μάτια της σ' ἓνα ψηλὸ σπίτι κ' εἶδε ἓνα νέο στὸ πα-
ράθυρο.

— Παποῦ, τοῦ λέει, οὔτε σὺ δὲ μὲ λυπᾶσαι ; Δὸς μου μιὰ πεν-
τάρα. . . . Δῶσε μου νὰ φάω, πεινάω. . . .

Μιὰ πέτρα, ποῦ κάπιο παιδί τῆς πέταξε, τὴ χτύπησε στὸν ἀστρά-
γαλο. Τὴν πῆρανε τὰ δάκρυα.

— Μὴ, καημένα, μοῦ πετᾶτε πέτρες, σήμερα πάλι μοῦ ρημάξατε τὰ
πόδια. . . .

Μές απ' τὸ σπίτι βγήκε ἡ κόρη τῆς νοικοκυρᾶς, ὡς δεκατριῶ χρενῶ μὲ κοντὰ σγουρά μαλλιά καὶ περίεργη φυσιογνωμία. Ἔμοιαζε σὰν ἄσπρη ἀραπίνα.

— Ἀγγέλικα, βγάλ' τὴν ἔξω, τῆς εἶπαν τὰ παιδιὰ ἅμα τὴν εἶδαν.
Βγάλ' τὴνε !

Ἡ Ἀγγέλικα ἐξέμεινε, μόνο πῆγε ἔξω μὲ τ' ἄλλα παιδιὰ.

Τὴν περιτριγύρισαν.

— Βγάλ' τὴνε· νὰ χαρεῖς τὴ μητέρα σου. . . . Βγάλ' τὴνε.

Ἀπ' τὰ πολλὰ εἶπε κ' ἐκείνη στὴν Ἀριστέα.

— Καλὲ Ἀριστέα, δὲν ἀκοῦς ποῦ σοῦ μιλάνε τόση ὥρα, καλέ ! Ἔλα ἔξω !

— Ἐχασα τὰ νιάτα μου, εἶταν ἡ ἀπάντησή.

— Καλὲ θὰ σὲ δαγκώσῃ τὸ σκυλί, εἶναι ἄγριο, δὲν τὸ βλέπεις ; Καὶ τῆς εἶδεινε ἕνα μικρὸ σκυλάκι ποῦ στεκότανε στὴν ἐξώπορτα καὶ κούναγε τὴν οὐρά του.

Στὸ τέλος βγήκε ἀπὸ τὸ σπίτι καὶ πῆρε τὸ δρόμο τοῦ Προφήτ' Ἡλίας ποῦ πηγαίνει στὴ Γούδα.

Ὅλα τὰ παιδιὰ τὴν ἀκολουθοῦσαν καὶ τῆς φώναζαν σὰ βρισιά :

— Ἀριστέα !

— Ἐχασα τὰ νιάτα μου ! συμπλήρωνε. Ἐχασα τὰ νιάτα μου, τοὺς φώναζε μὲ τὰ δάκρυα σὰ μάτια.

— Ἀριστέα ! . . .

Καὶ σιγὰ σιγὰ τὰ παιδιὰ τὰ ἔσερνε πρὸς τὸ σπίτι τῆς.

Ἄρχισε νὰ νυχτώνει καὶ σὲ ὥρα φάνηκαν πάλι νὰ γυρίζουν. Κ' ἔτρεχαν ἀγκαλιασμένα κι ἄλλα πιασμένα ἀπὸ τὸ χέρι, δυὸ δυὸ μαζί.

Τὴ νύχτα στὶς δέκα ἡ Μαντζουράνα γύρισε.

— Δὲν ἀκοῦτε ἢ κάνετε πῶς δὲν ἀκοῦτε ; ἀκούστηκε ἡ φωνὴ τῆς. Κάπου θὰ κάθῃσε γιατί γιὰ πολλὴ ὥρα σάπασε, κι ἔταν ξανάρχισε ἔλεγε :

— Δὲ στέλνετε νὰ φωνάξετε ἐκείνη τὴ νοικοκυρά μου ποῦ μ' ἄφισε κ' ἔφυγε ; ... Ἐφυγε κρυφά ... Ποιὸς ξαίρει ποῦ νὰ γυρίσει τόση ὥρα, καὶ τὸ σπίτι μένει μοναχό. . . Ἐφυγαν. . . ὡς καὶ τὸ σκυλί πήρανε μαζί ...

Πάλι ξανασάπασε κ' ἔπειτα σὰ νὰν τὴ ρωτοῦσε κάποιος, ἀποκρινόταν :

— Τί νὰ θέλω ; ... Τίποτα δὲ θέλω ... Μοναξιά εἶναι ἐδωπέρα . . . Σκοτάδι μέσα κ' ἔξω. Κάτι κρότους ἀκούω σὰν πιστολιές νὰ πέφτουνε,

σάν κάτι να κατακυλάει... εξακολούθησε να μιλάει με ήσυχία και αίσθημα μέσα στο σκοτάδι.

— Όρστε; ... Έχω μια κόρη παντρεμένη μ' έφτά παιδιά... Γιατί δε μένω μαζί της; Δε με θέλει ο γαμπρός μου. Με χτυπάει... Με μαυρίζει στο ξύλο... Και δέν τον άδικώ. Είχα ένα σπιτάκι και τού πουλήσα. Μου έλεγε να τού τού γράψω, αλλά δέν ήθελα κι από τότε είμαστε στά μαχαίρια.

. . . Άν είχα κι άλλα; Είχα τρία ακόμα. Τα δυο κορίτσια μου πέθαναν τής παντρείας, τού ένα ύστερ' από τ' άλλο, κι ο γιός μου χάθηκε. Ταξίδευε με τήν «Άλβανία», αυτό είταν θλο. Άπό τότε δέν έλαβα καμμιά είδηση... Ζει; Πνίγηκε; Ποιός ξαίρει!... Θά πνίγηκε ζμως. . . . Τώρα δε βλέπω, είναι έξη μήνες πού έχασα τού φώς μου... Καμμιά φορά ζμως βλέπω, άμα είναι πολός ήλιος κάτι βλέπω. Νά, άπόψε πάλι στέν ύπνο μου ζνειρευόμουνα πώς έδλεπα, πόρτες και παράθυρα... και είχα χαρά, χαρά, χαρά, και τ' άνοιγα θλα... Ένα ένα... κ' έμπαινε (άναστένανε) άπ' έλουθε φώς... κ' είχα χαρά, χαρά, χαρά βαθιά μέσ στην ψυχή μου, και τά ζημερώματα σάν ζύπνησα κι άνοιγόκλεινα θλη τήν θώρα τά μάτια μου και τίποτα δέν έδλεπα, μ' έπιασε μελαγχολία, μ' μιá μελαγχολία, πού δέν μπορώ να σου πώ.

. . . Φοβάμαι. Δέν μπορώ να είμαι μόνη μου. Όλο κάτι φοβάμαι γιατί θλη τή νύχτα ζαγρυπνώ και συλλογίζομαι.

. . . Έκεινη ή τρελλή ή Άριστέα ζκουγα πού τή φώναζαν τά παιδιά άμα έφευγα. ζορκισμένη ναίαι με τόν άπήγανο. Κ' ή μάνα της τρελλή πέθανε κ' οί άδερφές της τρελλές πήγανε. . . Τόχει τού σόί τους. . . Κάθεται ακόμα στη Γούδα. Ή ζρημη, είπε με ψυχασπόνια, πώς κατάντησε. . . Θά πάνε δέκα χρόνια τώρα. Είχα περάσει από τού σπίτι της, μόλις τόχει χτίσει. Δυό κάμαρες με κοσμήματα στο τανόβανι και τήν κουζίνα. Μπήκα μέσα να τής πώ καλορρίζικο. Τού είχε έπιπλωμένο. Κρεβάτι διπλό σιδερένιο, κονσόλα, ντουλάπα, κομμό, καναπέ, κουρτίνες νταντελένιες και κεντητά στούς τοίχους θλο φωτογραφίες. . . Θυμάμαι μάλιστα πού με τράταρε γλυκό βύσσινο, και θυμάμαι πού φόραγε δυό-τρία δαχτυλίδια μαλαματένια με πέτρες. ζορκισμένη ναίαι τώρα. . . (τρομαγμένη) Ποιός; . . . Θά μου φάνηκε. . . κανένας δέν είναι. . .

. . . Πάνε, θλοι κοιμούνται. . . (σιωπή). Με πειράζει ή ύγρασία, με πειράζει στά μάτια. Και δε με νοιάζει τίποτ' άλλο παρά πού θά μου βλάπτει τού φώς. . . Και κείνες φύγανε. Θά κοντεύουν μεσάνυχτα

και μ' άφισαν μόνη . . . Και μήπως ή κάμαρα κλείνει ; Μιά να τής δώσεις άνοίγει. (Άναστέναξε) Θάχω κάνει πολλά άμαρτήματα Πολλά, πολλά . . . Δέν είναι κανείς χριστιανός να μιλήσω μαζί του ;

Έτσι, έλη τή νύχτα έτσι. Κι όρθή ξύπνια, και ξαπλωμένη ξύπνια.

Τουλάχιστο νάβλεπα τò φώς του καντηλιού ! ... Έδώ κ' έξη μήνες ακόμα έβλεπα τή φλόγα του . . . Τò ειχα παρηγοριά. (Σιωπή).

Ποιός ξαίρει για ποιά άμαρτία, για ποιές άμαρτίες να λέω, να βανίζομαι. Και ή ύγρασία με περουνιάζει και δέ με νοιάζει παρά πού θά μου βλάπτει τò φώς. (Σιωπή).

Σάν κάποιος νάναι μου φαίνεται και κάτι να κατακυλάει. Μή φοβάσαι, σου λέω, μην τρέμεις, μή . . . Πάτερ ήμών ό έν τεις Ούρανοίς και επί τής γής άγιασθήτω τ' όνομά σου, έλθέτω ή βασιλεία σου . .

—Κάντε μου τή χάρη να μου διαβάσετε τò γράμμα πού μου τειλε ό γιός μου, είπε στο νέο τ' άπέναντι σπιτιού, έμα μπήκε στην κάμαρά του πούτανε και γραφειο μαζί.

Έκείνος πρόθυμος τής τò διάβασε.

—Κάντε μου τή χάρη να μου γράψετε και δυò λόγια για να μην πηγαίνω και ύποχρεώνουμαι και σε άλλους, τού ξανάπε.

Μόλις πρόφτασε να τò τελιώσει και τὰ παιδιά από τò δρόμο τής φώναξαν.

—Μητέρα... τρέχα, ή Μαντζουράνα !

—Άς φωνάζετε ώς αύριο, μουρμούρισε ή Χήρα χωρίς να κουνηθεί από τή θέση της. Τι να τής κάνω σάν ήρθε ;

—Μητέρα, νάν τή βάλουμε μέσα ;

Έχασε τήν ύπομονή της και βγήκε από τò παράθυρο συγχισμένη.

—Ούτε ντροπή έχετε, ούτε διάκριση. Είμαι σε ξένο σπίτι και κάνω γράμμα... σάς λέω.

Η Μαντζουράνα κάτι έλεγε κ' εκείνη, μα δέν άκούστηκε.

Άμα τέλιωσαν τò γράμμα στάθηκε ή χήρα σάν κάτι νάθελε να πει.

—Ξαίρετε, άρχισε, άκουσε ή Μαντζουράνα για σάς πού σπουδάζετε γιατρός. Προχτές, λέει, βάλατε ένα φάρμακο σ' ένα παιδί πού ειχε κατακόψει τò χέρι του και τού πέρασε κιόλας . . . Και θέλει νάρθει, (άποτελειώσε τή φράση της). Άλλο πράμα να σάς λέω κι άλλο να τήν άκούτε. Κάθε βράδι με σταυρώνει με τήν ίδια κουδέντα !

Παναγιώταινα έτσι, Παναγιώταινα άλλιώς, πήγαίνέ με σέ κείνο τό καλό παιδί πού κάθεται άπέναντί μας... Έγώ τής λέω: Καλέ τρελλά-θηκες; Έκείνο μελετάει, τί νά σέ κάνει; Κ' έγώ άν πηγαίνω καμμιά φορά, πηγαίνω νά μου κάνη γράμμα για τό παιδί μου... Έγώ δέ σέ πηγαίνω, άντε μόνη σου! τής είπα, για νά τής κόψω τό βήχα. Μά εκείνη τότε είτανε πού άρχισε κ' έπιανε όλη τήν ώρα στό στόμα της τ' όνομα του παιδιού μου. Καλή του ώρα, πού νά ιδη καλό, πού ξερή πέτρα νά πιάνει και δροσερή νά βρίσκει. Είναι γαλείφα, βλέπεις, καί με κατάρχει. Και νά, πού σάς τό είπα, άν ξαίρετε τό γιατρικό... Ψυ-χικό θά κάνετε.

‘Ο Γιάννης σταμάτησε για μιá στιγμή κ' έπειτα ρώτησε.

— Μά τί πράμα γυναίκα είναι;

Στάθηκε ή Παναγιώταινα για νά σκεφτεί καλά τήν άπάντηση πού θά έδινε και έπειτα είπε προφέροντας καλά καλά τίς συλλαβές.

— Είτανε, τώρα δέν είναι τίποτα ... Είτανε παιδορρίχτρα, βρίστρα, χαρτορρίχτρα Τώρα όπως σοϋ λέω, δέν είναι τίποτα. ‘Ο κόσμος λέει πολλή, léνε πώς; Έκανε και μάγια, πώς πήρε με στεφάνι τρεις άντρες, και οι τρεις πεθάνανε στα χέρια της. Κι ό ένας, léνε, είτανε καλύτερος άπ' τόν άλλο. . . . ‘Ο πρώτος léνε, είτανε άξιωματικός, άνθυπασιπτής και είχε και σύνταξη σαν πέθανε. ‘Ο δεύτερος, δέν ξαίρω τί δουλειά έκανε, και ό τρίτος είταν δικηγόρος. Μά léνε πώς τόν τρίτο τόν είχε έτσι. . . . ‘Αλλά έξυπνη γυναίκα, τετραπέρατη. “Άς μή βλέπει, σέ τίποτα δέν τή γελάς.

— Πώς ζει; ρώτησε ό Γιάννης.

— Πώς ζει; Ζητιανεύει. Πηγαίνει και σέ κάτι προκομμένες, αυτές πού λέει «Μεγάλες κυρίες», και τής δίνουν. “Άλλη δυο δραχμές, άλλη ένα τάλληρο, άλλη τήν ταΐζει στην κουζίνα. ‘Αλλά έμένα μου είπαν πώς άμα είναι μέσα στην ‘Αθήνα ζητιανεύει, κ' έτσι καμμιά μέρα θά τήν πιάσουνε και θά τήν βάλουνε στό άσυλο. Και τό πιστεύω πώς ζητιανεύει, γιατί άμα έρχεται από μέσα, τρίζει. Γεμάτη πενταροδεκάρες είναι ή τσέπη της. Θά μου πεις; τί τά κάνει τά λεπτά; Τά τρώει! Τρώει του πουλιού τό γάλα. Πότε σηκοτάκια μου δίνει νά τής τηγανίσω, πότε πατάτες, και τίς θέλει με τό βούτυρο τηγανισμένες, πότε κανένα παϊδάκι στη σκάρα. Τής τά κάνω γιατί φοβάμαι μή μου καταριέται τό παιδιά μου. Δέν τή βλέπεις πώς βασιτιέται; ‘Απ' τήν καλοπέραση. Κι όλο πλένεται, κι όλο καθαρίζεται. Τά πόδια της τούτη τή βδομάδα τάχει πλύνει δυο φορές. Μόνο πού δέν αλλάζει, γιατί δέν έχει ρούχα. Προχτές τό βράδι σαν κοιμηθήκανε τά παιδιά μου, γιατί τήν έχω τώρα

στην κάμαρά μου, τί νά κάνω; τὴν πῆρα μέσα ἐπειδὴ ὅλη τὴ νύχτα δὲ μᾶς ἄφινε νὰ κοιμηθοῦμε, φοβότανε μοναχὴ τῆς καὶ παραμίλαγε. Προχτὲς λοιπὸν ἔβγαλε τὰ ροῦχα τῆς ὅλα ἕνα ἕνα.

—Κοίταξέ μου τα, μοῦ λέει, σὲ φῶς γιατί ὅλο κάτι μὲ τρώει.

Τῆς τὰ κοίταξα μὲ τὰ γυαλιὰ μου καλά.

—Καθαρὰ εἶναι, δὲν ἔχεις τέτοιο πράμα, τῆς λέω.

Τώρα τὴ συνηθίσαμε κάπως, ἀλλὰ τίς πρῶτες νύχτες δὲ μᾶς ἄφινε νὰ κλείσουμε μάτι, ὅλο βαρυγκόμαγε: «Κοίταξε πῶς κατάντησα.» Ἐκεῖνο εἶναι ποῦ τὴν πειράζει γιατί θέλει τὸν καλὸ τῆς ὕπνο, τὸ καλὸ τῆς φαΐ καὶ τὴν περιποίησίν τῆς. Ἔ! μὰ μπορῶ κ' ἐγὼ μὲ ἔννια δραχμὲς τὸ μῆνα ποῦ μοῦ δίνει νὰ τὴν περιποιεῖμαι κιόλας; Κα! πῶς μοῦ τὰ δίνει τὰ λεπτὰ;

Πότε μιὰ δραχμὴ, πότε δύο. Κ' ἔτσι ποῦ τὴν πῆρα, τῶχω μετανιωμένο. Εἶναι κακιὰ γυναίκα καὶ ξαίρει καὶ σὲ πληγώνει μὲ τρόπο. Προχτὲς ἔλειπε τὸ κορίτσι μου λιγάκι ἀργά, κατὰ τίς ἔννια ἡ ὥρα, τὸ βράδι, καὶ κεῖ ποῦ καθόμαστε, γυρῆζει καὶ μοῦ λέει μ' ἕνα γέλιο γεμάτε κορσιδία.

—Πόσο χρονῶ εἶναι τὸ κορίτσι σου;

Ἐγὼ, βλέπεις, κουτὴ κι ἀνίδεια καθὼς εἶμαι, τῆς ἀπαντῶ.

—Δεκατρίω, δεκατέσσερω . . . Δεκατέσσερω θ'ἔναι τώρα.

—Καὶ τὸ περιμένεις μὲ τόση ἡσυχία; μὲ ρωτᾷει.

Ἐχτὲς πάλι τὸ πρῶτ' ἔλειπα ἀπὸ τὸ σπῆτι μου καὶ τὴν ἄφισα κάνα δυὸ ὥρες μοναχὴ μὲ τὰ παιδιὰ μου.

Καὶ νὰ ἴδεις, σὲ δρόμο ποῦ φοβόμουνε νὰ μὴ μοῦ τὰ ξεμυαλίσει. Βιάστηκα νὰ τελιώσω τὴ δουλειὰ μου καὶ γύρισα μὲ τὴν ἔννοια. Δὲν προρταίνω νὰ μπῶ μέσα σὲ σπῆτι κι ἀρχινᾷ ὁ γιός μου.

—Μητέρα, ὁ Σαπουνάς! Ὁ Σαπουνάς!

Ἡ κόρη μου κ' ἐκείνη ἡ στρίγγλα λιγωμένη ἀπὸ τὰ γέλια, μοῦ λέει: «Μάννα, τὸ βράδι ποῦ δὲ θάχεις δουλειὰ, νὰ βάλουμε τὴ Μαντζουράνα νὰ μᾶς πεῖ γιὰ τὸ σαπουνά. . . .

Καὶ χὰ! χὰ! χὰ! πίσω καὶ οἱ δυὸ τὰ λόγια.

—Δὲν καταλαβαίνω παραμύθια σὰς εἶπε;

Κι ἀρχινᾷ ὁ γιός μου, ποῦ θὰ γίνεῖ ἕνας μὀρτης!—καὶ νὰ πῆς πῶς δὲν τὸν δέρνω; Ὅλη τὴν ἡμέρα τὸν κοπανᾷ. Κι ἀρχινᾷ.

—Ὁ Σαπουνάς, ποῦ περνᾷ κάθε πρῶτ', καλέ, εἶτανε ὁ ἀγαπητικὸς τῆς Μαντζουράνας.

—Δὲ ντρέπεσαι, τῆς λέω τῆς γριάς ποῦ καθότανε μολογμένη, καὶ κρυφογέλαγε, νὰ μαθαίνεις στὰ παιδιὰ ἄσκημα λόγια;

— Μητέρα, δ' τ'αχυδρόμος ! . . Γράμμα από τὸ Σπύρο ! . . φωνάξανε πάλι τὰ παιδιὰ της.

Πετάχτηκε ἡ Παναγιώταινα καὶ τὰ κοίταξε ἀπὸ τὰ τζάμια πού γελοούσανε.

— Τι μοῦ κόβετε τὸ αἷμα, ἀναθεματισμένα ; μουρμούρισε, καὶ μόνο πού δὲν τῆς ἤρθανε τὰ δάκρια ἀπ' τῆ συγκίνηση. Γράμμα μοῦ λένε, καὶ στηρίχτηκε μὲ τὸνα χέρι στὸ τραπέζι καὶ μὲ τ' ἄλλο βάστηξε τὴν καρδιά της. Τώρα δὲ ἔλαβα τοῦτο κι ὁ Θεὸς ξαίρει μὲ τί τρεμούλα. τ' ἄκουσα νὰ μοῦ τὸ διαβάζουνε. Γιατὶ πάντα ἡ μάννα βάζει στὸ νοῦ της τὸ κακό.

Πῆρε τὸ γράμμα, εὐχαρίστησε κ' ἔφυγε.

Τὴν ἄλλη μέρα, καθότανε ἡ Μαντζουράνα ἀπὸ τὸ πρωτὸ ἔξω ἀπὲ τὴν πόρτα τοῦ σπιτιοῦ τοῦ Γιάννη, στὶς μαρμάρινες σκάλες.

Τὸν ἐπερίμενε κι ἔταν ἐδῆθηκε καὶ τῆ χαιρέτησε τοῦ ἀπάντησε :

— Τι νὰ κάνω ; Μαύρη καλοσύνη ! Τὸ δάχτυλο μου καὶ ἡ μύτη μου μοῦ πονεῖ. . . ἀπ' τὴ στενοχώρια μου. Ἡ μύτη μου χτές καὶ προχτές γίνηκε τούμπανο καὶ τὴν καταλάβαινα φωτιά νὰ μὲ καίει.

Τὴν παρηγόρησε ὁ Γιάννης.

— Σὰν νάχω ξανακούσει τὴ φωνὴ σου ἔταν εἰμωνα νέα. Μὰ δὲ θυμάμαι ποιὸς εἶτανε . . . Καὶ μ' ἀρέσει αὐτ' ἡ φωνή.

— Πῶς δὲ σ' ἔβλεπα τόσον καιρό ; τῆ ρώτησε ἀκόμα.

— Ἐφυγ' ἀποδῶ γιατί τὰ παιδιὰ μοῦ βάλανε ἀναμμένα τσιγάρα στὶς τσέπες καὶ παρατρέιχα νὰ μὲ φουντώσουν δλόκληρη. Κι ἀμέσως ἔβγαλε ἔξω τίς τσέπες τοῦ ἀντρικοῦ σακακιοῦ γιὰ νὰ τὸν βεβαιώσει πῶς εἶταν καμμένες.

Ἐφυγα λοιπὸν καὶ πήγα στὴν κόρη μου νὰ καθίσω, ἀλλὰ ἔχει ἔφτά παιδιὰ καὶ μοῦ πήραν τὸ κεφάλι.

Ἄρχισαν νὰ μὲ κοροϊδεύουν κιάλας καὶ θύμωσα μιὰ μέρα, σὰν ἄνθρωπος πού εἶμαι κ' ἐγώ, καὶ τὰ ἔβρισα. Οἱ γειτόνισσες ὅμως εἶπαν τοῦ γαμπροῦ μου πῶς τὰ βλαστήμησα κ' ἐκεῖνος ὁ προκομμένος μ' ἄρχισε μὲ τὸ λουρί . . . Ἢ θυμότανε φαίνεται τὸ σπίτι. . .

Τώρα ὅμως, εἶπε μὲ χαμόγελο καὶ μὲ ἔνταση στὰ λόγια της, θὰ μείνω ἔδῳ καὶ ἐλπίζω κάποτε νὰ σὰς βλέπω... Πόσο εἶχα ἐπιθυμήσει τὴ γνωριμία σας ! Ἀπὸ τὴν πρώτη φορά πού ἄκουσα τὴ φωνή σας. . .

Ἀναστέναξε σὰν ἀπὸ χαρὰ καὶ τῆς κόπηκε ἡ φωνή.

«Όταν ξανάρχισε, ή φωνή της είτανε μελαγχολική.

— Μή με βλέπετε, είπε, όπως κατάντησα. 'Αλλά στον κόσμο ελα είναι τυχερά και ελα μάταια.

Σώπασε απ' τή συγκίνηση.

— Πώς πάνε τὰ μάτια σου ; ρώτησε ό Γιάννης.

— Πάντοτε τὰ ίδια. Πήγα στο όφθαλμογιατρείο, αλλά προκοπή δέν είδα. Κάτι καθρέφτες μου βάλανε πάνω από τὰ μάτια μου και κάτι άλλους πλάι και μου τούς κούναγαν ελη τήν ώρα... αυτό είταν ελο-Ξαναπήγα πέντ' έξη φορές, πάντοτε εμως τὰ ίδια, χωρίς αποτέλεσμα.

'Ανοιγόκλεινε συχνά τὰ μάτια της και κοίταζε πρὸς τὸ μέρος του, ξεθαρεμένη τώρα και μ' ένα στραβό χαμόγελο που φαινότανε πολύξαιρο.

'Ανστέναξε τρεμουλιαστά.

— Και σά νά μή μου φτάνανε τὰ βόσανί μου, μου έτυχε κι άλλο βόσανο μεγάλο. 'Ο φόβος... Φοδσμαι.. Ξέρω κ' έγώ τί φοδσμαι ; Φοδσμαι νά μένω μοναχή μου.

'Εκείνη τήν ώρα έφτασε λαχανιασμένη ή 'Αγγέλικα και τήν τράδηξε.

— Δέ θα προφτάσουμε νά πάρουμε κουραμένες, τής είπε.

— Μήν κοιτάτε τὰ χάλια μου, εξακολούθησε ή στραβή, χωρίς νά προσέξει καθόλου τήν άνυπομονησία του κοριτσιου, αν κατάντησα έτσι, κανένας άλλος δέ μου φταίει από τὸ κεφάλι μου. Τώρα εμως είναι άργά. "Αν είχα τὰ μάτια μου μπορούσα νά ζήσω. 'Επαθα δυστυχήματα και δυστυχήματα στη ζωή μου και εμως δέ χάθηκα γιατί ήξαιρα τόν κόσμο... "Αν και με σπία, αν και με χρήματα σά μου τὰ πούλησαν ελα, και σαν πέθαναν τὰ δυέ μου κορίτσια κ' έχασα τὸ γιό μου, εμεινα μόνη... Χωρίς στήριγμα και χωρίς παρηγοριά. 'Ο γαμπρός μου δέ με ήθελε ούτε ή κόρη μου. Τότε αναγκάστηγα νά πάω καμαριέρα σε μιὰ μεγάλη κυρία...

— Μωρέ έλα, κυρά Μαντζουράνα, δέ θαχουμε τὸ μεσημέρι ψωμί. Δέ θα προφτάσουμε, σου λέω. Τὰ λές άλλη φορά. "Ελα σου λέω.

Και χτύπαγε τὸ πόδι της στη γη και ξεφύσαγε άναστενάζοντας κ' έκανε ίδια με άλογο που βαριέται νά περιμένει.

'Αλλά ή Μαντζουράνα όχι μόνο δέν έόλεπε άλλ' ούτε και άκουγε 'Ο Γιάννης χαιρέτησε κ' έφυγε.

'Η στραβή εμεινε σαν άπολιθωμένη και σκεφτική.

Δυδ-τρία κορίτσια, 14 εως 16 χρονώ, που ελο από τὰ λημέρια τής Παναγιώταινας βρισκόντουσαν για νά βλέπουνε τὸ «φοιτητή,» πλησίασαν κ' επειδή τήν είδαν έτσι : «Τί έχει ;» ρώτησαν τήν 'Αγγέλικα.

— Ξαίρω κ' ἐγὼ τί ἔχει!

Τὴν κοιτάζανε καὶ οἱ τρεῖς ἀπὸ κοντὰ σαστισμένες.

Ἡ Ἀγγέλικα μὲ περιέργεια καὶ φόβο τὴν ἐκούνησε, καὶ τότε ἡ γριά κουρασμένα, ἀργά, σὰ νὰ γύρισε ὁ νοῦς τῆς ἀπὸ ἓνα μακρυνὸ ταξίδι μίλησε. Κ' ἡ φωνή τῆς εἶτανε σὰ νὰ δίδασκε.

— Πρῶτα ἐδλεπα τὰ φρούτα καὶ τὰ λαχταροῦσα. Τώρα μόνο δταν τὰ τρώω ξελιγώνουμαι... Ὄταν καταλαβαίνω πὼς περνᾶω ἀπὸ μανάδικο ζητῶ καὶ μοῦ δίνουν πότε τῶνα πότε τἄλλο... Τώρα πηγαίνω καὶ στὰ μαγέρικα καὶ τρώω, ἅμα μὲ κυριεύει ἡ πείνα καὶ στίς ταδέρνες ἀκόμα, ἀνάμεσα στοὺς ἀντρες, ἀνάμεσα στοὺς στρατιῶτες. Ὄταν μὲ πειράζουν, τοὺς πειράζω κ' ἐγὼ· δὲ χαρίζω σὲ κανένα τίποτα. Πολλὲς φορές οἱ μαγέροι μὲ βγάζουν ἔξω, τάχα πὼς τοὺς ἀνησυχῶ, ἀν καὶ τοὺς πληρώνω τὸ φαί μου. Τότε ἀρχίζω νὰ τοὺς βρίζω καὶ νὰ τοὺς βλαστημῶ. Βρίζω, βρίζω, βρίζω! γιατί ἅμα μοῦ κακομιλᾶνε μοῦρχεται παραφορά, κ' ἔτσι καμμιά μέρα θὰ πιῶ ἀφιόνι νὰ πεθάνω... Τότε ἔποιος νὰ μοῦ τύχει στὸ δρόμο, κ' εἶμαι φουρισμένη, τονὲ βρίζω, κι δταν παραθυμῶσω λέω λόγια αἰσχρά, γιατί ἀπὸ τότε πού δὲ βλέπω κ' ἔχω τὰ μάτια μόνο γιὰ φηγούρα, δὲ ντρέπομαι καθόλου καὶ μπορῶ ἀξίολογα νὰ μιλήσω ἔπως σὰς μιλάω καὶ σὲ βλασιά καὶ σὲ πένητα.

Ἡ Ἀγγέλικα κούνησε τὸ κεφάλι τῆς. Δὲν εἶναι ὦρα γιὰ κουραμένες, εἶπε μελαγχολικά.

Τ' ἄλλα κορίτσια ἔφυγαν γιατί ἀκουσαν τὶς καμπάνες νὰ χτυπᾶνε μεσημέρι. Κ' ἡ στραβὴ σταμάτησε στὸν ἥλιο πικραμένη. . . .

. . . Σὲ λίγες μέρες, τὸ πρῶτ' ἀπὸ τὶς δέκα, πέρασε ἀπὸ τὴ γειτονιά τῆς. Ἐνας χωροφύλακας τὴν κρατοῦσε ἀπὸ τὸ χέρι κ' ἓνας δευτερός παχύς, τρία βήματα πίσω, τοὺς ἀκολουθοῦσε. Ἐκανε δυνατὴ ζέση καὶ κανένας δὲν εἶτανε στὸ δρόμο γιὰ νὰ ρωτήσῃ ποῦ τὴν πηγαίνουν.

Ἡ Μαντζουρίνα ἀμίλητη, ἀρχοντική, δλόγισια, χτυπώντας τὸ μπα στοῦνι τῆς, προχωροῦσε μὲ μικρὰ βήματα, σηκώνοντας πολὺ σκόνη, μὲ τὸ νέο φόρεμα τῆς παλιᾶς μόδας μὲ τὴν οὐρά, πού τῆς εἶχαν δώσει τελευταία.

Κι ὁ πρῶτος χωροφύλακας πού τὴν κρατοῦσε, τὴν ἐδηγοῦσε στὸ Ἄσυλο, μὰ ὁ δευτερός μὲ τὸ πηλήκιο σηκωμένο καὶ τὸ κεφάλι χαμηλωμένο, φαινότανε πὼς τὴν εἶχαν βλεῖ πιὸ πίσω, μόνο καὶ μόνο γιὰ νὰ τῆς ἐπιβλέπει τὴν οὐρά.